

GOOIKSE ANEKDOOTJES GUEËKSE IESTOUREKES

Frans Peetermans

Een uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik

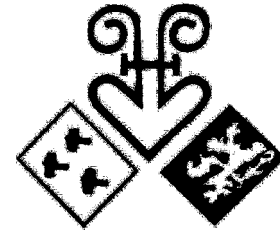
Gooikse Anekdootjes Gooikse Iestourekkes

“Zwijgen is zilver, vertellen is goud.”

Frans Peetermans

Een uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik

Gooikse Anekdootjes - Gooëkse Iestourekas
© Frans Peetermans
Uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik 2005
Druk: ABC
D/2005/4794/1

HEEMKUNDIGE KRING
VAN GOOIK

Met dank aan onze “financiële steuners” en het gemeentebestuur van Gooik.

CIP

Titel: Gooikse Anekdootjes - Gooëkse Iestourekas

Auteur: Frans Peetermans

Tekening cover: Dirk De Wolf

Vormgeving: Johnny Van Bavegem

Administratie en sponsoring: Jean-Paul De Loecker

Uitgever: Heemkundige Kring van Gooik VZW

183 blz., 21 x 21 cm, 1ste druk

In de reeks: Bijdragen tot de Gooikse Geschiedenis - deel 15

ISBN: 9080955213 - NUGI 695,696 - SISO 987.4

Doelgroep: Inwoners van Gooik en omgeving in het Pajottenland

Trefwoorden: Gooik, dialect, dialectstudie, Gooëks, mondelinge overlevering, verhalen, anekdoten

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of betrokken auteur.

De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud en illustratie van zijn bijdrage, tenzij anders vermeld.

WOORD VOORAF

Waarom zijn tijd verdoen aan zo'n verhaaltjes, aan zo'n "siempel iestourekess"?

In het begin tekende ik ze vooral op als vingeroefeningen om de in 1999 uitgekomen referentiespelling voor alle Brabantse dialecten in te oefenen. Die verhalen in de volkstaal bevatten tevens een schat aan oude dialectwoorden, zinswendingen en uitdrukkingen. Dat ook maakt ze waardevol. Daarenboven hebben ze ook volkskundig belang. Ze vertellen over de gebruiken en de levenswijze van onze voorouders, hoe het dagelijks leven hier in de vorige eeuw was in Gooik. En er is nog een reden waarom ik deze "onschuldige" vertelsels op papier zette. Door ze te vertellen komen de Gooikse mensen over wie het gaat en die al jaren heen zijn, weer een beetje tot leven. Hoe we ons de onsterfelijkheid van de ziel moeten voorstellen, weet geen mens. Maar ik geloof, dat als je vertelt over iemand die overleden is, dat hij dan een beetje herleeft...

Waar haalde ik die vijftig historietjes vandaan ?

Ik herinner mij een pak verhalen uit mijn kindertijd. Verhalen "van horen zeggen". Als kind had ik het geluk van op te groeien in een milieu waar verteld werd. Televisie bestond niet en buurten tijdens lange winteravonden was heel gewoon. Dat was dan 's winters bij de ronkende kachel zitten, in het halfdonker luisteren naar wat buurman vertelde over zijn belevenissen in oorlogstijd, in zijn soldatentijd, op het werk, op de boerderij, voermansverhalen, over dieven, spoken, vreemde verschijnselen... Zo herinner ik mij hoe buurman Fiel Wijverkens (1895-1970), "Fiel va Kasjer" of "Broek" - hij kon lezen noch schrijven, maar des te beter vertellen - ons het godsbestaan bewees. "Ném naa de fles mei wèèwoeëter ien de kéljer" zei Fiel. "Ien 'n flés mei gewuuën woeëter komt nô nen tèèd gruûn ien. Ien de flés mei wèèwoeëter niêt. Zuuëduus moêt er iêt bestoeën " beweerde hij. Een andere keer had hij het over schrik hebben. Hij durfde alles. "Pa pèur de kat zjandérm" was zijn gewone uitspraak. Maar 's nachts in zijn eentje over 't kerkhof gaan of in de kerk overnachten wou hij "vui gieë gélj dj van de wèèrèld". Een andere verteller waar ik als kind uren naar heb zitten luisteren, was schoenmaker Wuute van Dèèkes (Felix Verpaelst, 1875-1962). Hij was van Meerbeke. Met zijn witte volle baard en snor had hij iets van een profeet in onze gewijde geschiedenis op school. Ik luisterde geboeid naar zijn verhalen over zijn "briêr ien Amiêriekaa" in het Meerbeeks dialect. Hij pruimde tabak. En af en toe spuwde hij de pruim of wat tabakssap in de kolenbak. Telkens

raak... Tijdens het schoenlappen gooide hij nu en dan een hoopje nagels in zijn mond. En een voor een haalde hij ze er dan uit tijdens het lappen...

Op school werd er ook verteld. Sprookjes, bijbelse verhalen (waar ik van genoot) of gewoon de verhalen van meester Jules Vanhassel in het derde en vierde leerjaar over zijn Oetingse belevenissen als jongen.

Bij de scouts was vertellen er ook bij. Ik herinner mij nog hoe hopman Jos De Neef ons verhaalde over het wonderbaarlijk kruis van de Woestijn en over de "drie zjiepten" waar de oude afspanning "De drie Egypten" haar naam van kreeg. Een mooie tijd was 't toen...

Ook uit mijn tijd als onderwijzer in Gooik (1963-1993) heb ik heel wat verhalen onthouden. Alle leerkrachten hielden tijdens de speeltijden samen toezicht op de spelende kinderen. We stonden stil op een strategische plek of wandelden rond op de speelplaats. Tal van Gooikse verhalen heb ik toen uit de mond van mijn collega's gehoord. Collega's als Maurits Dooms (1915-1989), Gust Juwet (1933), Maurice De Vos (1935), Marie-Josée De Loecker (1944-1983) ..., allemaal geboren Gooikenaars... En soms ontmoette ik "per ongeluk" geboren vertellers. En dan denk ik aan Petrus Van Laethem, "Pieë van Braajer" (1901-1984), die mij vertelde over zijn kindertijd toen hij 's morgens met de hondenkar melk ophaalde en over de Duitse ulanen die in 1914 op de Hutselenberg hun kamp opsloegen. En aan Arthur Timmermans, "Tuûr va Maloê" (1897-1983), die het had over iemand die zich uitgaf voor bekwame metselaar, maar die "de goeljdje snei" niet eens kende. En aan mijn buurman Jean Wijns, "Zjân van Bèus" (1912-1989), die pas na de eerste oorlog, toen hij al zes was, zijn krijgsgevangen vader terugzag. Jean vertelde me ook wie op 't eind van de tweede oorlog in de Lindestraat de aanslag pleegde op het huis van "Mânn"... En Jeanne De Leener, "Zjan van den Nuuë Kam" of "Zjan van 't Plosj" (1912-1999), nicht van mijn vader, die feilloos uit het hoofd de familieverbanden uit de doeken deed... En Maria Peetermans, "Marja kaliês" (Maria van de kalier) (1883-1967), een groot tante, die stevast vertelde over haar hoedenwinkel in de Koekoekstraat, over de oorlog en over haar man die uit Vielsalm kwam en hier chauffeur was bij de baron...

Vandaag beklaag ik het mij nog dat ik er toen niet meer werk van maakte om hun verhalen op band vast te leggen. Ze verdwenen met hen in het graf...

Later, toen ik wat meer tijd had, ging ik actief op zoek naar mensen met een verhaal. En ik ontmoette mannen en vrouwen met een klare kijk, een ijzersterke memorie en natuurlijk vertel talent. Ik denk aan Victor Deherder, Gustaaf Sorgeloos, Jean Persoons, Jacques Dedobbeleer (†), Octaaf Bellemans, René Heremans, Frans Van Ginderdeuren, Isidoor Pappaert, Georges Vandenneucker (†), Maria Heremans (†), Louise De Vits, Madeleine Fasseau, Jeanne Tielemans, Philemon De Vits...

In elk mensenleven zijn er tientallen belevissen, voorvallen en anekdoten die zich in het geheugen nestelen. Die je nooit vergeet. Af en toe komen ze onverwachts in je gedacht naar aanleiding van een toevallige ontmoeting, een foto of een voorval. Vrolijke, trieste of tragische verhalen. De herinneringen aan die gebeurtenissen en de gevoelens erbij verdringen, is niet gezond. Ze vertellen is een vorm van ermee omgaan, van verwerken. Alleen is een vaak gehoorde verzuchting van oudere mensen: aan wie moet ik dat vertellen? Niemand heeft er oren naar...

Al is het geweten dat enkel generatiegenoten onderling elkanders ervaringen kunnen begrijpen, toch hoop ik dat ook jongere mensen deze vijftig bescheiden historietjes zullen lezen en erbij denken: er gebeurde hier vroeger ook wat...

Allerheiligen 2004
Frans Peetermans

Veel dank aan al de vertellers, aan de mensen die de foto's leenden en aan al wie op de een of andere manier meehielp om "Gooikse Anekdoetjes - Gooëkse Iestourekkes" tot stand te brengen.

INHOUDSTAFEL

Woord Vooraf	5
Inhoudstafel	8
1. Van ieënn da te nuûsgîereg was - Van iemand die te nieuwsgierig was	10
2. Ons Pajotteland - Ons Pajottenland	12
3. Va Fiel én zèè Krèùsliêvenieër - Van Fil en zijn Kruislieveheer	17
4. De ratteplôg ien Terluuë - De rattenplaag in Terlo	20
5. Va Piern én ze gewèèr - Van Pier en zijn geweer	23
6. Woeroem da nen Bruuselèèr z'n bruuëken niê gebakke was - Waarom een Brusselaar zijn broodje niet gebakken was	26
7. Van ieënn dad em goenk verdrieken - Van een die zich ging verdrinken	29
8. Den Duûvelswég - De Duivelsweg	32
9. Va klerre mé z'n keit - Van kludde met z'n ketting	37
10. d'Iestoure van de Zôvelman - De historie van de zandman	41
11. d'Iestoure van ... den bakker én 't konèèn - De historie van de bakker en 't konijn	44
12. Van 't koetzjiekvat da niê vol gerokn - Van het beervat dat niet vol geraakte	48
13. Van Blonte Mariê én de wuute koej - Van Blonde Marie en de witte koe	53
14. d' Iestoure va Kandiêken - Het verhaal van Kandieken	56
15. Woeëterfieësn ien Guuëk - Waterfeesten in Gooik	60
16. Dèùvesjappersiestoures - Duivenmelkersverhalen	63
17. Va Peitruus én Rozaliê - Van Petrus en Rozalie	68
18. De kapélle va Saffelbérg - De kapel van Saffelberg	75
19. Den nuuën otou - De nieuwe auto	79
20. Van Bèèr én den bieljârbal - Van Bert en de biljartbal	82
21. Op vwajozje - Op reis	84
22. Broebel - Broebel	86
23. Ien 't smiesj - In de smidse	89

24. De wékker - De wekker	93
25. Van 't Ploşj te Guuëk - Over de Plaats te Gooik	95
26. d' Iestoure van de klokke va Guuëk - De klokken van Gooik	98
27. Gieët den Ézzel - Geert de Horzel	104
28. De tuuëverés van Terluuë - De toverheks van Terlo	109
29. De vergeite kapélle - De vergeten kapel	111
30. Van e vérken da niê mocht skrieëven - Van een varken dat niet mocht schreeuwen	114
31. Va zjenèevel én iêt dat er niê op trékt - Van jenever en iets wat er niet op lijkt	116
32. Van de sjampétter én de kommiêzn - Van de veldwachter en de kommiezen	118
33. De gepiekte wérkskoënn - De gestolen werkschoenen	120
34. Den nuuë sjtjieëpuut - De nieuwe waterput	122
35. d' Iestoure van Blienk - De historie van Blink	126
36. Va Wannes ien de wuulg - Van Wannes in de wilg	135
37. Oê da 't ruuëbosjn zèenn nôm kreig - Hoe het roodborstje zijn naam kreeg	138
38. Va ne vougel da ka vloeken - Van een vogel die kan vloeken	140
39. De woeëtermuile van Terôgen - De watermolen van Terhagen	142
40. Van 'n èùs mei veil iestoures - Van een huis met veel historie	145
41. 't Krèùs op d' Â te Késter - 't Kruis op de Kesterheide	149
42. De Guuëkske toênômen - De Gooikse toenamen	153
43. De kapélle van de Vastèèn - De kapel van de Woestijn	156
44. 't Woeëterkastieël van Uuëtiengen - Het Waterkasteel van Oetingen	159
45. De toengsnâ-ers van d' Â - De tongsnijders van de Heide	162
46. Van den Eèzere Man - Van de IJzeren Man	166
47. Oê da 't kuinienksken oeën zèenn nôm kwamp - Hoe het koninkje aan zijn naam kwam	168
48. Van den boêr én de pastuuër - Van de boer en de pastoor	171
49. Kolorâdekeivers - Coloradokevers	174
50. Ien de patjesskoul - In de kleuterschool	177